

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Olomouc 2011

Zdislava Petruchová

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra nederlandistiky

Akademický rok 2010/2011

Typische tradities in Nederland met nadruk op regionale klederdrachten

Bakalářská diplomová práce

3. ročníku bakalářského studia

nizozemština pro hospodářskou praxi

Typical traditions in the Netherlands with accent at regional costumes

Studentka: Zdislava Petruchová

Vedoucí práce: PhDr. Eva Brázdová Toufarová

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem svou seminární práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu, kterou jsem použila.

V Olomouci dne 2. 5. 2011

Zdislava Petruchová

Dankbetuiging

Ik wil graag van harte PhDr. Eva Brázdová Toufarová en Gepka van der Meij bedanken voor hun waardevolle adviezen.

Inhoud

Dankbetuiging	3
Inleiding.....	6
1 Erfgoed.....	7
1.1. Wat is erfgoed?.....	7
2 Enquête.....	8
2.1. Onderzoeksmethode	8
2.2. Doelstelling van de mondelinge enquête.....	9
2.3. Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur.....	10
2.4. Het resultaat van de mondelinge enquête.....	12
3 Vergelijkingen tussen de categorieën.....	13
3.1. Vergelijking tussen mannen en vrouwen	14
3.2. Vergelijking tussen de gepensioneerde mensen en scholieren.....	14
4 Top 10 Nederlandse tradities.....	16
4.1. Feestdagen.....	16
4.1.1. Koninginnedag	16
4.1.2. Sinterklaas	19
4.1.2.1. Kleren van Sinterklaas.....	20
4.1.3. Pasen	21
4.1.3.1. Symbolen van Pasen.....	22
4.1.4. Kerstmis	23
4.1.5. Verjaardag vieren	24
4.1.5.1. Versiering.....	24
4.1.6. Oud en Nieuw.....	25
4.1.6.1. Oesters eten	25

4.1.6.2.	Traditioneel gerecht.....	26
4.1.6.3.	Oliebollen.....	26
4.1.7.	Moederdag.....	27
5	Nedelands eten	27
5.1.	Beschuit met muisjes.....	27
5.1.1.	Doelstelling	27
5.2.	Haring eten	28
5.3.	Stamppot met worst.....	29
6	Vergelijking met twee folklore gebieden en met klederdrachten	30
6.1.	Tsjechië	30
6.1.1.	Horňácko stelt zich voor	31
6.1.2.	Klederdracht van Horňácko.....	33
6.1.2.1.	Vrouwelijke klederdracht	33
6.1.2.2.	De mannelijke klederdracht.....	40
6.1.2.3.	De schoenen bij de klederdracht	46
6.2.	Nederland	47
6.2.1.	Onderdelen van de streekdracht	49
6.2.1.1.	Schoenen – klompen	52
7	Conclusie.....	55
8	Resumé.....	56
9	Resumé in het Engels	57
10	Bibliografie.....	58
	Bijlagen.....	60
	Anotace bakalářské práce	63

Inleiding

Er bestaan heel veel thema's, die mensen voor hun scriptie kunnen kiezen. Iedereen heeft verschillende interesses. Daarom zijn de thema's zo verschillend. De auteur is in Zuid – Moravië opgegroeid, waar de tradities en gewoontes nog leven. Maar zij was benieuwd of in Nederland ook de tradities nog leven en of ze voor mensen nog belangrijk zijn.

Nederland is een land dat hele specifieke tradities heeft. Als men Nederland zegt, denkt men aan klompen, molens, tulpen, kaas enz. Maar die zijn nu meer als cliché dan de echte tradities of gewoonten. Maar wie meer daarover wil weten, over de echte Nederlandse tradities, wat kan die het best doen? Gewoon naar Nederland gaan en alles zelf beleven.

Aan het begin wordt uitgelegd wat een erfgoed betekent. De auteur was heel geïnteresseerd daarin welke Nederlandse tradities nog bestaan en of ze die nog leuk vinden. Daarom wordt een onderzoek onder verschillende mensen gedaan. In deze enquête kan men heel goed zien hoe de situatie uit ziet. De auteur heeft de enquête over de Nederlandse tradities gemaakt. Die worden in de hoofdstukken meer beschrijven en voorzien van foto's.

Er wordt grote aandacht besteden aan de Nederlandse en Tsjechische klederdrachten met alle onderdelen zoals hoofddeksels of schoenen. Mannelijke en vrouwelijke volksdrachten van twee landen worden vergeleken. In deze scriptie zijn veel kleurige foto's te vinden. Daardoor ontdekt men meteen hoe de onderdelen van de klederdrachten precies eruit zien.

1 Erfgoed

1.1. Wat is erfgoed?

Voordat ik met het thema van de scriptie begin, zou ik een vraag stellen: waar kunnen we de tradities inschakelen? Het menselijk leven kunnen we delen in tweeën. In een immaterieel en een materieel gedeelte.¹ Het materiële deel kunnen wij zien of vast houden. Het immateriële deel bestaat langere tijd en kan meer dan eeuwen overleven. De tradities zijn niet mogelijk om aan te raken, dus ze behoren zeker bij het immateriële deel. Ze hebben een heel specifieke plaats in het schema, die hier onderstaat.

Schema 1 Erfgoed²

¹Zie http://www.volkscultuur.nl/erfgoed_91.html (gedownload op 3 april 2010).

²Zie http://www.volkscultuur.nl/erfgoed_91.html (gedownload op 3 april 2010).

Deze scriptie concentreert zich op de Nederlandse tradities. Hoe kunnen we eigenlijk de traditie als een begrip definiëren? Er bestaan verschillende bronnen waar kunnen wij gaan zoeken.

In het deskundige woordenboek Van Dale vermeld het volgende: *“Het overdragen van persoon op persoon, van generatie op generatie, bij ronde en vervolgens ook in voorstelling of geschrift, van geestelijk bezit, van cultuurgoederen.”*³

2 Enquête

2.1. Onderzoeksmethode

Hoe weet men welke tradities nog leven en welke zijn er verdwenen? Er bestaan verschillende mogelijkheden om dit uit te zoeken. Wij kunnen op het internet kijken en de nuttige informatie uitzoeken of op de eigen manier proberen te onderzoeken. Maar op het internet kijken, dat is te gemakkelijk. Waarom heb ik eigenlijk een mondelinge enquête gekozen en niet bijv. een enquête op het papier geschreven, die de mensen gewoon makkelijk kunnen invullen? Dat was voor mij een leuke uitdaging, zelf het interview met mensen te houden. Het lijkt mij de beste methode om de mondelinge enquête te doen. Aan ene kant kon ik zo zien, hoe mensen reageerden, toen ik vragen stelde over de Nederlandse tradities. Aan de andere kant wilde ik een goede representatieve enquête maken. Ik had zo een overzicht, wie wat heeft gezegd. Ik heb mijn onderzoek onder verschillende mensen in de stad gehouden, waar ik op dit moment woon – in Almere (provincie Flevoland).

³ Boon (2005: 3645).

2.2. Doelstelling van de mondelinge enquête

De doelstelling van de mondelinge enquête was de levende Nederlandse tradities opsporen. Aan het begin moest ik eerst even goed nadenken over welke mensen ik ga benaderen? Hoeveel mensen ga ik ondervragen? Op straat kom ik tegen zoveel mensen met verschillende leeftijd, geslacht, religies en culturen. Om de categorieën te bepalen, was het belangrijk, dat iedereen de mogelijkheid kreeg om hun eigen mening te geven. Dus de teenagere, de volwassenen, de gepensioneerden, maar ook de buitenlanders, de mannen en de vrouwen. Ik heb dus een indeling met 5 categorieën gemaakt: scholier, subcultuur, allochtoon, autochtoon en gepensioneerde. Onder scholieren vallen de teenagers (tot 18 jaar). In de categorie subcultuur horen mensen, die een heel specifieke gewoonte naleven – een religie, een levenswijze als skateboard, gothik, of spaarenergie enz. De allochtonen zijn mensen, die uit het buitenland komen – dus heel veel Turken, Marokkanen, Polen, Surinamers. De autochtonen zijn mensen die in Nederland zijn geboren dus Nederlanders. Onder de laatste categorie de gepensioneerde mensen vallen de mensen die meer dan 65 oud zijn.

Ik heb 50 mensen vragen gesteld. Het aantal van ondervraagde wordt tussen de vrouwen en mannen door de helft gedeeld. Elke categorie heeft vijf vertegenwoordigers.

De vragen zijn als onderstaand:

- 1) Kunt u 5 Nederlandse tradities noemen die u spreekt aan?

Als de mensen daarmee moeite hadden, heb ik nog één aanvullende vraag gesteld.

- 2) Welke tradities doet u thuis zelf of vindt u heel leuk?

Mensen waren verbaasd toen ik zei, dat ik een buitenlandse ben, die Nederlands studeert. Ze vonden het leuk dat ik een onderzoek hield naar de Nederlandse tradities voor mijn scriptie. En waar ben ik deze mensen tegengekomen? Ik wist waar heel veel mensen moeten wachten, bijv.: het treinstation, de bushaltes, de winkels enz. Sommige mensen waren vriendelijk en ze wilden meedoen en sommigen waren onaangenaam.

Maar ik moet ook zeggen, dat ik een beetje nieuwsgierig was, en ik heb de Nederlandse website met de top tien tradities gekeken. Eerlijk gezegd de resultaten van de enquêtes (van mijn en van Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur) zijn niet gelijk. Ze bevatten bijna dezelfde tradities maar op een andere volgorde. Enkele tradities zijn niet vergelijkbaar. Volgens mij heeft het met het tijdstip te maken waarop de enquêtes zijn gehouden. Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur heeft het in november 2008 gemaakt en ik in maart 2010.⁴

2.3. Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur

Wat is eigenlijk Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur? Dat is het centrum, die zorgt voor de cultuur. Dat instituut *“ondersteunt organisaties op het terrein van volkscultuur, regionale geschiedenis, folklore en volkskunst. De doelstelling van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur is het toegankelijk maken en promoten van de (historische) achtergronden van het dagelijks leven en het immaterieel erfgoed”*.⁵

⁴Zie http://www.traditie.nl/top-100_67.html (gedownload op 15 februari 2010).

⁵Zie http://www.volkscultuur.nl/nederlands-centrum-voor-volkscultuur_89.html (gedownload op 15 februari 2010).

Voor de vergelijking van de enquêtes die Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en ik hebben gedaan, kunnen wij hieronder bekijken.

Tabel 1

Enquête van Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur	Enquête van de auteur
<i>Pakjesavond Sinterklaas</i>	Koninginnedag
<i>Kerstboom zetten Kerstmis</i>	Sinterklaas
<i>Vrijmarkt Koninginnedag</i>	Pasen
<i>Oliebollen Oud en Nieuw</i>	Kerst
<i>Eieren kleuren Pasen</i>	Verjaardag vieren
<i>Raad van Elf Carnaval</i>	Beschuit met muisjes
<i>Beschuit met muisjes Geboorte</i>	Oud en nieuw vieren
<i>Kaarsjes uitblazen Verjaardag</i>	Stampot met worst
<i>Sint-Maartenzingen</i>	Haring happen
<i>Haring happen</i> ⁶	Moederdag

⁶ http://www.traditie.nl/top-100_67.html (gedownload op 15 februari 2010).

2.4. Het resultaat van de mondelinge enquête

Tabel 2

tradities	gepensioneerd	scholier	subcultuur	allochtoon	autochtoon	totaal
Koninginnedag	2	10	5	8	7	32
Sinterklaas	5	8	4	4	7	28
Pasen	5	6	3	7	2	23
Kerst	2	6	4	6	0	18
Verjaardag vieren	4	1	5	0	6	16
Beschuit met muisjes	4	1	4	2	3	14
Oud en Nieuw vieren	1	4	2	2	4	13
Stamppot met worst	4	2	2	3	0	11
Haring happen	1	1	3	1	1	7
Moederdag	2	0	1	1	2	6

Hier kunnen wij het resultaat van de mondelinge enquête zien. Voor een beter overzicht heb ik een tabel gemaakt. Aan de linkerkant zien wij de tradities die hebben gewonnen. De bovenregel bestemt 5 categorieën. De nummers betekenen hoeveel mensen voor de tradities hebben gestemd.

Het resultaat van de mondelinge enquête in een diagram

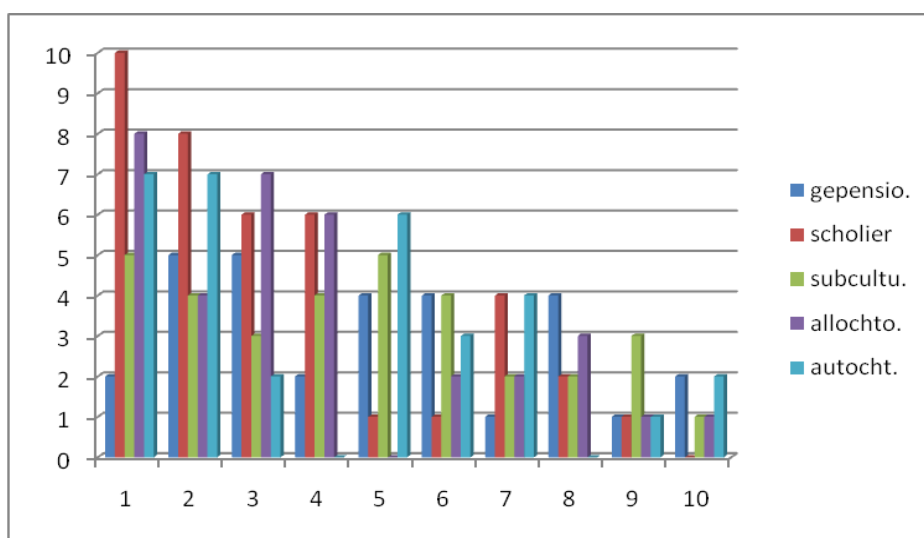

Diagram 1

3 Vergelijkingen tussen de categorieën

Toen ik de uitslag van de mondelinge enquête heb gezien, dan heb ik precies geweten, dat ik de resultaten van de categorieën wil vergelijken. Maar ik moest eerst kiezen, welke ga ik eigenlijk vergelijken. Er bestaan zoveel mogelijkheden. Ik heb de beslissing genomen die het meest verrassend zijn.

De top categorie - Koninginnedag

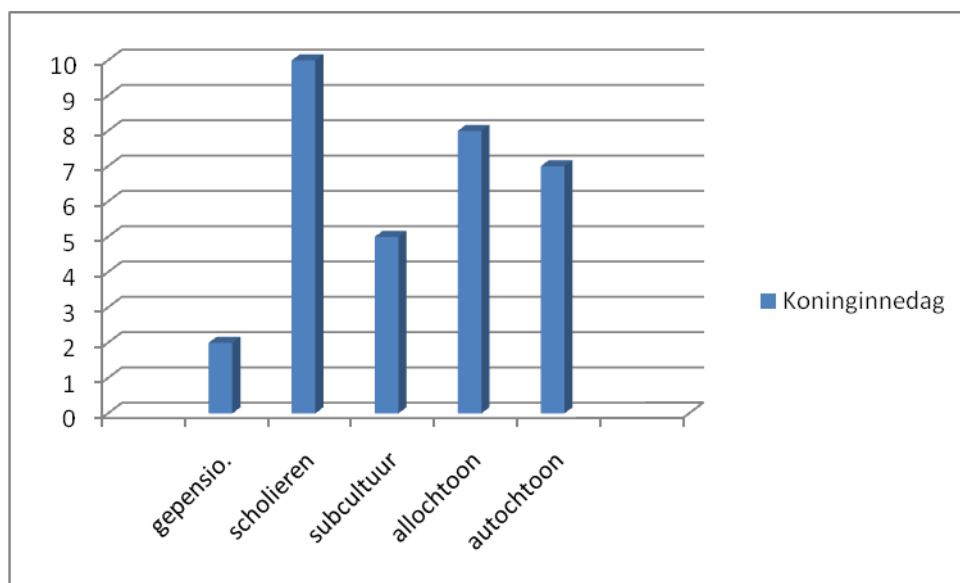

Diagram 2

Uit de enquête blijkt, dat de scholieren Koninginnedag als de beroemste feestdag vinden. Deze feestdag werd meer door allochtonen genoemd dan de autochtonen. Het verschil is niet zo groot, alleen één punt, maar hoe is dat gebeurd? Kennen de buitenlanders oude tradities beter dan autochtonen? Dat denk men niet. Algemeen gezegd is deze feestdag gelijk beroemd voor autochtonen als voor allochtonen.

3.1. Vergelijking tussen mannen en vrouwen

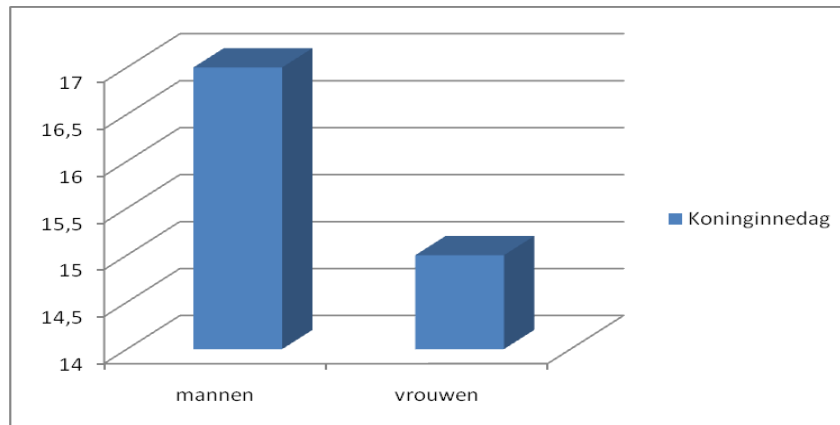

Diagram 3

Verder wordt Koninginnedag tussen mannen en vrouwen vergeleken. Wie vindt deze feestdag het meest interessant? Voor wie is het belangrijker of wie viert het het meeste? Mannen of vrouwen? Volgens het diagram zien wij, dat de mannen Koninginnedag meer vieren dan de vrouwen. Maar dat betekent niet, dat de vrouwen vinden dat deze grote feestdag niet leuk is. Het verschil is niet zo groot. Dus wij kunnen concluderen, dat Koninginnedag even leuk is, voor zowel mannen als de vrouwen.

3.2. Vergelijking tussen de gepensioneerde mensen en scholieren

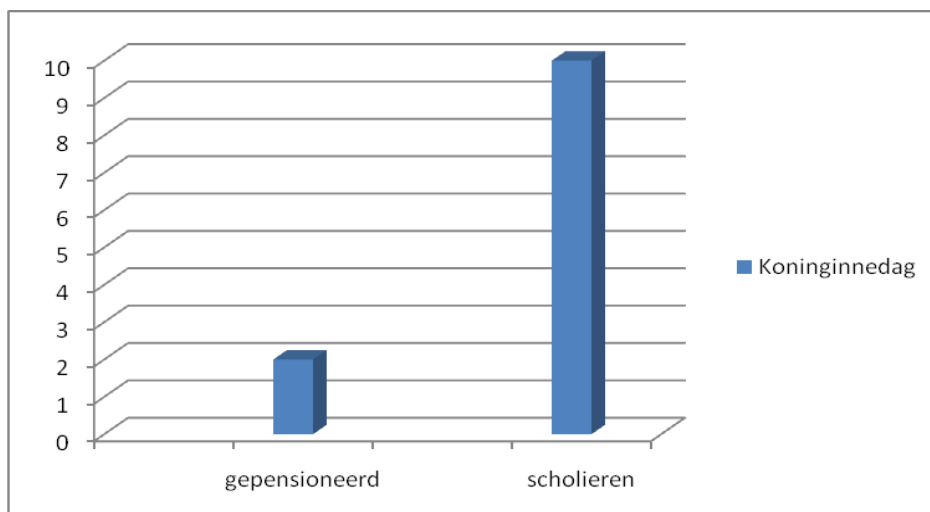

Diagram 4

Als wij de uitslag tussen de gepensioneerden en de scholieren vergelijken, dan is evident duidelijk, dat het feest bij de scholieren wint. Het is begrijpelijk Koninginnedag is een heel leuk feest, maar de oude mensen zijn er bijna niet te zien. Volgens mij vinden ze het te druk, er wordt harde muziek gespeeld, veel vrolijke mensen op straten, soms ruzie. Dit feest kan iedereen meedoen, maar het wordt het meest door de jonge mensen gevierd.

Als wij opmerkzaam kijken, dan zien wij, dat de meest besproken tradities verdeeld kunnen worden in twee categorieën: de feestdagen en het Nederlandse eten. Dus de top tien wordt niet in volgorde van de enquête verdiept maar volgens deze twee delen.

Feestdagen:

- Koninginnedag
- Sinterklaas
- Pasen
- Kerst
- Verjaardag vieren
- Oud en Nieuw vieren
- Moederdag

Nederlands eten:

- beschuit met muisjes
- stamppot met worst
- haring happen

4 Top 10 Nederlandse tradities

4.1. Feestdagen

4.1.1. Koninginnedag

Op de eerste plaats wordt Koninginnedag geplaatst. Deze dag is voor Nederlanders erg belangrijk. Hij is ook de nationale feestdag op de Nederlandse Antillen en Aruba geworden. Koninginnedag wordt met speciale festiviteiten gevierd die door het plaatselijke Oranjecomité georganiseerd worden. Er wordt sinds 1949 op 30 april gevierd omdat op deze dag koningin Juliana jarig was. Vroeger was het op 31 augustus, de verjaardag van koningin Wilhemina.⁷

Het is soms ook mogelijk om op Koninginnedag de huidige koningin Beatrix met andere leden van de Koninklijke familie te zien, omdat zij een bezoek brengt in verschillende steden in het land op deze feestdag.

Ik heb deze beroemde Nederlandse feestdag ook beleefd. Ik heb daarover heel veel gelezen maar ik kon me het niet goed voorstellen, hoe alles gaat.

Eerst was de bedoeling van deze feestdag alleen voor kinderen. Tot nu toe was Koninginnedag overdag heel bekend door de vrijmarkt. Alle spullen die mensen niet meer thuis willen hebben, kunnen op deze markt goedkoop verkocht worden. Meestal worden spullen verkocht zoals speelgoed en kleren. Vooral de hoofdstad Amsterdam is beroemd om de grote vrijmarkt, die veel bezoekers willen zien. De mensen beginnen met de voorbereidingen één dag van tevoren. Ze wachten op “hun” plek één avond voor de Koninginnedag om een beste plaats voor de verkoop te hebben. Ze overnachten op de straat en ze vinden dat helemaal niet erg. Om goede plek te houden, wachten ze uren met tuinstoelen en slaapzakken op de straat. Officieel mogen ze verkopen vanaf 18 uur op 29 april t/m 18 uur op 30 april. Ze kunnen alles verkopen zonder daarvoor belasting hoeven te betalen.

⁷Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Koninginnedag> (gedownload op 2 april 2010).

Plaatje 1 Typische Nederlandse vrijmarkt⁸

Tijdens Koninginnedag hebben de mensen verschillende kleren en accessoires aan. Alles in Nederlandse oranje kleur: hoedjes, T-shirtjes, vlaggetjes, make-up, kronen enz. Dat kunnen wij op het plaatje zien. Wie van muziek houdt heeft veel mogelijkheden om naar muziek te luisteren. Er zijn veel podia om te bezoeken waar de Nederlandse radio's worden gespeeld – SLAM!fm, Radio538 enz. Koninginnedag is een heel leuk feest maar ook heel druk. In bijlage nummer 3 op de pagina 52 kunnen wij als een klein voorbeeld het hele programma van het Museumplein vinden.

Plaatje 2 Meisjes op Koninginnedag⁹

⁸Zie http://tippinthescales.files.wordpress.com/2007/04/koninginnedag_vrijmarkt.jpg (gedownload op 29 april 2010).

Plaatje 3 Rondvaart op Koninginnedag 2010¹⁰

Wie Koninginnedag een beetje bijzonder wil vieren kan het dan op de boot doorbrengen. Met vrienden en andere mensen kan men zich op dit feest heel gezellig vermaken. Het word leuke muziek daarop gespeld. Met dj en met de danseres aan het boord.

En wat drinken mensen het meest? Meestal wordt Heineken bier gedronken, maar ook andere soorten bier (Bavaria, Grolsch, Amstel, Dommelsch) of andere soorten alcohol. Dit feest is het enige waar mensen openbaar alcohol mogen drinken. Anders geldt een wet, geen alcohol in het openbaar drinken. De wet moet gerespecteerd worden, zo niet, dan komt een geldstraf.

⁹ <http://www.drentsebuurt.nl/flyers/Koninginnedag.jpg> (gedownload op 29 april 2010).

¹⁰ foto gemaakt door mij op 30 april 2010.

4.1.2. Sinterklaas

Op de tweede plaats werd Sinterklaas gezet. Het meest kinderen houden van hem. Hij is heel geliefd en populair niet alleen bij kinderen maar ook bij volwassenen.

In Nederland wordt geen Santa Claus gekend maar ze hebben eigen “persoon” Sinterklaas. Wie is eigenlijk Sinterklaas? Hij is net als broeder van Santa Claus of tsjechisch St. Nikolaas. Dit figuur is bekend in de hele wereld. In ieder land heeft hij een andere vorm en eigen specificatie. In Nederland komt Sinterklaas uit Spanje op de stoomboot begeleid met zijn helper zgn. Zwarte Piet. Soms zijn er de twee assistenten, de vrolijke en lenige. Ze lopen de stad door tot de Grote Markt en worden door de burgemeester verwelkomen.¹¹ Deze intocht van Sinterklaas is live op de televisie te volgen. De avond komen ze de huizen binnen waar kinderen wonen om cadeautjes te brengen. Kinderen bereiden voor hem een brief en voor Sinterklaas’s schimmel water of wortel. De schimmel heeft ook een naam. Heel bijzonder. Hij wordt Americo genoemd. De kinderen zingen uit volle borst Sinterklaasliedje. Meestal ze krijgen snoepgoed zoals speculaas, kruidnoten¹², pepernoten, marsepein, chocoladeletters en soms speelgoed.¹³ Dit kinderfeest wordt op 5 december (de avond van de dag heeft een bijnaam als Sinterklaasavond) gevierd in Nederland¹⁴. Welke gewoonten zijn verbonden met Sinterklaas? Natuurlijk schoenen zetten en Sinterklaasliedjes zingen. Meestal worden de schoenen bij de haard gezet, omdat Zwarte Piet door de schoorsteen binnenkomt. En waar men geen schoorsteen heeft worden de schoenen bij de centrale verwarming of bij de achterdeur gezet. De volgende dag vertrekt Sinterklaas weer stilletjes terug naar Spanje. De volwassenen vieren er beetje op andere manier: met gedichten, verrassingen en bisschopswijn.

¹¹ Cestopisy, pagina 53

¹² Kruidnoten kunnen mensen niet het hele jaar kopen maar alleen vanaf september tot kerst. Het is zo specifiek voor deze periode, dus het houdt verband met de winterfeesten, daarom is dit artikel niet ter beschikking de rest van het jaar

¹³Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sinterklaas> (gedownload op 2 april 2010).

¹⁴ op 6 december wordt in België gevierd

Natuurlijk ook in het verloop van de voorbereiding van de periode van Sinterklaas kunnen we zien de versierde winkels, waar komen de klanten om boodschappen te doen of cadeautjes kopen of alleen genieten van mooie sfeer in de winter. De figuurtjes van Sinterklaas lachen tegen ons in de uitstalkasten , in de afdelingen met zoetigheden kunnen we verschillende lekkernijen kopen.

Plaatje 4 Sinterklaas en Zwarte Piet¹⁵

4.1.2.1. Kleren van Sinterklaas

Hoe kleedt zich Sinterklaas aan? Hij lijkt op een bisschop omdat hij dergelijke kleding aan heeft. De kleren bestaan uit een soutane (of toog), een albe, een rode stola, een rode koormantel en een rode mijter.¹⁶ En dan de kromstaf niet te vergeten.¹⁷

¹⁵Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sinterklaas> (gedownload op 2 april 2010).

¹⁶Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sinterklaas> (gedownload op 2 april 2010).

¹⁷Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sinterklaas> (gedownload op 2 april 2010).

4.1.3. Pasen

Pasen viert bijna iedere familie of iedere persoon, maar grotere betekenis heeft het meestal voor de christenmensen, omdat dit feest een christelijke oorsprong heeft. Voornamelijk de Goede Week. De periode van Pasen tot Hemelvaartsdag duurt 40 dagen.”*Pasen is de eerste zondag ná de eerste volle maan óp of ná het begin van de lente (21 maart)*”.¹⁸

Voor de mensen, die niet gelovig zijn, heeft Pasen het ander gewicht. Ook heeft ieder land een eigen manier om Pasen te vieren. De gezinnen die kinderen hebben vieren het ook anders. Het feest voor de kinderen is echt leuk. De ouders verstoppen verschillende chocolade eieren achter in de tuin en kinderen kunnen daarna deze eieren gaan zoeken. Er zijn eigenlijk door de “paashaas” verstoppt. Er worden alleen chocolade eieren gebruikt omdat dit makkelijker is dan gekookte geverfde eieren. Met gekookte eieren kunnen kleine ongelukjes gebeuren. Als wij één ei in de tuin of in het huis vergeten, dan begint het echt heel erg te stinken. Met chocolade kunnen wij dat voorkomen.

Goede Week (of Heilige Week) in Pasen is “*in het christendom de naam voor de week vanaf Palmzondag tot Stille Zaterdag*”¹⁹. Iedere dag heeft speciale bedoeling voor christelijke mensen.

1^e paasdag

Witte Donderdag

Goede Vrijdag (lijden en sterven van Jezus)

Stille Zaterdag of Paaszaterdag (grafrust)

Paaszondag (opstanding)

¹⁸ <http://members.multimania.nl/bouwzelf/paasdata.htm#tabel> (gedownload op 30 maart 2010).

¹⁹ Zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Goede_Week (gedownload op 7 april 2010).

4.1.3.1. Symbolen van Pasen

Typische symbolen van Pasen zijn de paashaas en paaseieren.

Heel typisch voor Pasen is op zondag de zgn. brunch. Op onderstaande foto's kunnen wij zien hoe het eruitziet. Het woord brunch bestond uit twee andere Engelse woorden: **breakfast** (ontbijt) en **lunch**.²⁰ Meestal wordt het beste bestek en borden gebruikt met luxe servetjes erbij.

Plaatje 5 Brunch²¹

Het begint ook populair paasstol te zijn. Er wordt vaak op de tafel gezet tijdens de brunch. De paasstol is “*een luxe brood waarbij in het deeg rozijnen en amandelspijs worden verwerkt*”²². Omdat de stol als traditionele lekkernij dikwijls rondom Kerstmis of Pasen wordt gegeten, is genoemd als kerststol of paasstol. De huizen worden laatste tijden ook versierd van binnen met paastakken. Hoe laat komen de mensen aan de tafel? Meestal tussen 11 en half 12. Beetje later voor het ontbijt maar iets vroeger om te lunchen.

²⁰ Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Brunch> (gedownload op 7 april 2010).

²¹ foto gemaakt door mij op 4 april 2010.

²² Zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Paasstol> (gedownload op 8 mei 2010).

4.1.4. Kerstmis

In Nederland “duurt” Kerstmis maar 2 dagen - 25 en 26 december. Maar natuurlijk komt deze periode een typische advent voor. Kerstmis is voor Nederlanders niet zo belangrijk als bijv. voor Tsjechen. Het heeft eigen positie, maar ze worden gevierd meestal door de gezinnen die kinderen hebben of voor mensen die christelijke zijn. Op Kerstavond (25 december) gaan veel mensen naar de kerk, hoewel deze traditie de laatste jaren duidelijk afneemt. Maar steeds vaker wordt Kerst op Amerikaanse wijze gevierd. De huizen worden van binnen en van buiten versierd met kerstbomen, kerstlichtje, kerstmannen en kerststallen. Het wordt net zo versierd ook de winkels, straten of markten. De etalages in de winkels schitteren van mooie slingers, sterretjes, kerstbomen of andere decoratie. De geliefde kleuren zijn rood, groen, goud en zilver²³. Overal klinkt kerstmuziek, net als de straten verlicht worden. Ook typisch Nederlands zijn kerstkransjes van koek of chocolade, hulst of mistel²⁴.

De Tweede Kerstdag is beetje minder formeel gevierd, maar het blijft steeds een familiedag. Het is ook een vrije dag in Nederland net als in andere staten.

Plaatje 6 Kerstboom²⁵

²³ Overgenomen cestopisy, pagina 55.

²⁴ Overgenomen cestopisy, pagina 55.

²⁵ <http://webdisk.planet.nl/trams000/publiek/album/webfiles/kerstboom2005.jpg> (gedownload op 21 mei 2010).

4.1.5. Verjaardag vieren

Nederlanders houden van verjaardag vieren. Ze vinden dat erg gezellig. Ze willen heel graag hun vrienden en hun familie uitnodigen voor stukje taart en een kopje koffie. De taart kan natuurlijk niet bij het feestje ontbreken. Heel typisch gebak is appeltaart met rozijnen. Maar dat is niet zo speciaal voor een verjaardag.

Wat is heel typisch voor Nederland bij de viering? Laten zien op het raam hoe oud de kinderen zijn, de ouders of de jubilaris. Meestal wordt het huis van binnen en ook van buiten versierd.

De verjaardag viert hele familie of de uitgenodigde mensen. Wat ook typisch is dat niet alleen de jubilaris wordt gefeliciteerd maar ook de andere leden van familie.

4.1.5.1. Versiering

Hoe wordt een huis versierd? Heel geliefd is de slingers ophangen. Van binnen en ook van buiten. De slingers kunnen gekocht worden of thuis gemaakt worden van het papier of van ander materiaal. We mogen de ballonnetjes van verschillende kleuren niet vergeten.

Soms kunnen we van buiten zien hoe oud de jubilaris is. Ze laten de leeftijd op het raam zien. De volwassenen doen dat niet zo vaak als bij kinderen. Ze vinden dat niet leuk als iemand hun leeftijd ziet.

4.1.6. Oud en Nieuw

Oud en Nieuw valt op de laatste dag van het jaar, op 31 december. Met oudejaarsdag staat in verband ook 1 januari als Nieuw jaar. In Nederland wordt Nieuwjaar sinds 1 januari 1575 gevierd.²⁶ Avond is mogelijk op tv verschillende grappige programma's bekijken. Oudejaarsavond vieren samen families of vrienden. Op de tafel worden allerlei lekkers van het drinken en eten gezet. Met Oud en Nieuw hangt ook oliebollen samen als typische lekkernijen, die wordt meer beschrijven in het volgende hoofdstuk van het traditionele gerecht. Tijdens de jaarwisseling in de middernacht beginnen de kerkklokken te luiden. Vanzelfsprekend is champagne bereid om met elkaar toe te drinken op het nieuwe jaar en men gaat de burens begroeten, de beste wensen uitwisselen en samen de vuurwerk bekijken die wordt afgestekt. Met champagne is typisch ook samen oesters eten.

Op Nieuwjaarsdag in Den Haag gebeurt iets heel speciaals. Op de kust van Scheveningen bijeenkomen moedige mensen, die komen ieder jaar om 12.00 uur "om de traditionele nieuwjaarsduik in de ijsskoude Noordzee te nemen". Nederlands zijn echt durfballen want er komen een paar duizend mensen, rondom 6 duizend dappers.

4.1.6.1. Oesters eten

In Nederland bij Oud en Nieuw horen oesters ook. Het is heel specifiek, maar deze traditie duurt al lang geleden. De oesters worden als een voedsel gebruikt (Lauvrijs 2004:29). Nederland is toch heel beroemd door de vissers, oesters en andere zeeschelpen.

²⁶ Jager (2001: 120).

4.1.6.2. Traditioneel gerecht

4.1.6.3. Oliebollen

Voor Nederlanders is typisch op deze dag oliebollen eten. Oliebollen eten kennen wij in Nederland officieel alleen tijdens de Nieuwjaarsperiode. Maar wij kunnen de oliebollenkramen op verschillende feesten zien. Sommige mensen bakken er ook gedurende het jaar. Vroeger golden de oliebollen als een vruchtbaarheidssymbool (Lauvrijs 2004:28). Ze zijn echt lekker en worden van een deeg met rozijnen gebakken. Soms hebben ze ook de verschillende vulling: jamvulling of soort van de vlavulling.

Plaatje 7 Oliebollen²⁷

We kunnen ook tijdens de viering van Oud en Nieuw nog andere lekkernijen tegenkomen. Nederlanders houden van appelflappen of appelbeignets (Lauvrijs 2004:28).

En wat nog heel typisch voor deze “speciale” periode is? Wij mogen de feestdrink niet vergeten. In Nederland wordt champagne als een gelukswijn beschouwd. (Lauvrijs 2004:28). In het verleden werden andere dranken gebruikt bijv.: bier, het liefst warm of bisschopswijn (Lauvrijs 2004:29).

²⁷ foto gemaakt door mij op 30 april 2010.

4.1.7. Moederdag

Deze feestdag vieren de moeders op de tweede zondag in mei. Voor hen is dit een speciale dag, dan kunnen ze een beetje “extra” verwend worden door zijn kinderen. Iedere vrouw houdt van iets anders, maar de meeste vrouwen houden van bloemen of een klein cadeautje. Kinderen kunnen zelf een verrassing maken bijv.: tekening maken of leuke foto maken.

5 Nedelands eten

5.1. Beschuit met muisjes

Bij de echte Nederlandse tradities hoort ook beschuit met muisjes. Deze Nederlandse traditie bestaat al heel veel jaren. Dit jaar heeft beschuit met muisjes jubileum – 150 jaar van het ontstaan. Algemeen kennen mensen dit niet in andere landen en ze doen het niet. Eerste de bedoeling van beschuit met muisjes was voor de kinderen. Die werden op gesuikerde boterhammen getrakteerd. Voor volwassenen was er iets anders. Zij kregen warme kandeel, rijnwijn met kaneel en kruidnagel. In Nederland is beschuit met muisjes vooral bekend door het bedrijf De Ruijter.

5.1.1. Doelstelling

Dit gerecht wordt gegeten als iemand een baby krijgt. De ouders van de baby sturen de geboortekaartjes naar hun vrienden, burens en grootouders. Wie op bezoek komt bij een kraamvrouw krijgt beschuit met muisjes. Meestal met een kopje koffie voor de volwassenen. Deze muisjes hebben verschillende kleuren. Als een jongetje is geboren kopen de ouders de blauwe en witte muisjes. Roze-witte muisjes zijn bestemd voor een meisje. Men kan beschuit beschrijven als *“tweemaal gebakken ronde, platte broodjes. Hierop smeert men boter of margarine en daarop doet men vervolgens de muisjes. Deze “muisjes” zijn versuikerde anijszaadjes.*“²⁸

²⁸ http://nl.wikipedia.org/wiki/Beschuit_met_muisjes (gedownload op 10 mei 2010).

De anijsolie worden geneeskrachtige eigenschappen toegeschreven. Daarom zijn muisjes gezond voor kraamvrouwen, om het lijf sneller te herstellen.

Plaatje 8 Beschuit met blauwe muisjes²⁹

5.2. Haring eten

In Nederland zijn de markten heel beroemd. In het weekend kunnen wij meestal op de parkeerplaats voor de supermarkten de viskramen zien. Wij komen tegen de lekkere geur van de verse vis in de buurt van de kramen. De vis wordt verschillend bereid – rauw, gebakken of gerookt. Ze bieden veel soorten vis aan – makrelen, kibbeling, haring – gewoon of in een potje, zalm, garnalen, paling, mosselen, zure bommen, oesters (in echte winkels, niet in viskramen).

Als wij een broodje haring willen eten dan stelt de verkoopster enkele vragen:

- Wat voor brood willen wij? Wit of bruin
- Met uitjes en zuur (augurk) of zonder

²⁹[http://sites.google.com/site/pcbsschoterduijn/_/rsrc/1239700901367/nieuws/P1030353.JPG?height=315&w
idth=420](http://sites.google.com/site/pcbsschoterduijn/_/rsrc/1239700901367/nieuws/P1030353.JPG?height=315&width=420) (gedownload op 10 mei 2010).

Haring smaakt het beste met alles erbij: rauwe uitjes en augurk. De haring is eigenlijk rauwe vis. Sommige mensen kunnen er niet goed tegen, maar ze moeten het eerst proeven en dan is het echt lekker. Als iemand nog nooit haring heeft gegeten dan kan hij denken dat daarin graten zitten. Men kan soms twijfelen, of de graten eruit moeten gehaald worden. Maar de goede verkopers kunnen haring zonder graten bereiden en daarna is het geen probleem in één keer haring te happen.

5.3. Stampot met worst

Ieder land heeft eigen typische en traditioneel eten die bezoekers en toeristen willen proeven als ze een bezoek naar bepaalde staat brengen. Typische Nederlandse eten is stampot met worst. Het is heel gezond, ook lekker en niet zo moeilijk om te koken. Er bestaan veel soorten van stampot. Er bestaan meer mogelijkheden om stampot te maken: boerenkool, hutspot (wortels met ui), met aandijvie. Bij stampot hoort nog worst met jus.

Recept om te koken is gemakkelijk. Het hangt af wat voor soort wij willen koken. Maar de basis is aardappelpurée.

Plaatje 9 Stampot met worst³⁰

³⁰Zie http://www.brutsellog.eu/beeld/2007/10_OKT/boerenkool.jpg (gedownload op 29 maart 2010).

6 Vergelijking met twee folklore gebieden en met klederdrachten

Ik wil graag beetje meer andere folklore gebieden (folklore volksdrachten) leren kennen. Dat betekent, dat in het land, waar de gewoonten in folklore nog gehouden worden, bestaan meer folklore-groepen, wijken, gebieden of gemeenten met plaatselijke merkwaardigheden. Wat dragen ze in één dorp, hoeven ze niet in de andere te dragen. Bij hun historie van het dragen van de klederdracht staat het anders. Iedere staat of land heeft eigen cultuur, gewoonten, tradities. Dat geldt algemeen, gelijk als in folklore gebieden. Ieder gebied in de folklore heeft eigen specifieke kleding die bij verschillende gelegenheden gedragen worden. De klederdracht wordt door mannen, vrouwen en kinderen gedragen. Ik heb de beslissing genomen om één bepaald gebied met de folkloristische plaatselijke klederdracht meer te beschrijven.

6.1. Tsjechië

Tsjechische Republiek (Tsjechië) is een binnenland die in Midden-Europa hoort. Het heeft bijna 10,5 miljoen inwoners. Het grenst aan Polen, Duitsland, Slowakije en Oostenrijk. De hoofdstad is Praag.

Tsjechië is nog steeds een land waar de tradities in folklore nog gehouden zijn. Eigenlijk is Tsjechië opgedeeld in drieën: Bohemen, Moravië en Silezië. Bohemen is bekend door de blaaskapellen. Het Moravië is het meest bekend door de folklore, folkloregroepen, dansen, blaasmuziek en blaaskapellen.

De inwoners van het Moravië houden van tradities en folklore. Ze onderhouden de gewoonten, de klederdrachten en verschillende feesten die iets daarmee hebben te maken. De folklore groepen houden de mensen bij elkaar, ze bereiden en vieren samen bijv. jubilea, feestdagen, herdenkingsdagen en andere belangrijke dagen. De folklore cimbele groep speelt bij de jaarmarkten of bij de verjaardagen. De mensen houden van de liedjes, folkloren dansen, die heel specifiek zijn. Ieder gebied heeft typische klederdrachten en typische dansen. Deze gewoonten hebben lange tradities. De oudere mensen kennen het meestal beter dan de jongere maar ze worden overgeleverend van generatie aan generatie.

Eerste idee was om één folklore groep te kiezen en meer beschrijven. Hoe de folklore groep eruitziet, hoeveel leden die heeft en hoe het werkt daar eigenlijk. Er bestaan zo veel folklore groepen, bijna ieder dorp heeft eigen folklore groep met de typische verschillen of van de klederdrachten of dansen of de wijze van de muziek. Daarom was het best moeilijk om één folklore-groep te kiezen. Ander plan was een bepaald gebied te kiezen en meer beschrijven – bijvoorbeeld folklore groep, klederdracht, folklore instrumenten enzv. De grootste folkloren gebieden zijn: Haná, Slovácko (Moravisch Slowakije) - Hornácko en Dolnácko, Podluží, Kyjovsko en anderen.

6.1.1. Hornácko stelt zich voor

Hornácko vormt een deel van Moravisch Slowakije. Het bevindt zich in het zuidoosten van Moravië onder zijn hoogste berg Javořina die heerst hier over de hele eeuwen. Het bekende gebergte Bílé Karpaty scheidt de natuurlijke grens tussen Moravië en Slowakije. In de buurt bevinden zich aan de moravische kant Veselí nad Moravou, Strážnice, Hodonín, Bzenec, Uherský Brod, i Uherské Hradiště, aan de slovaakse kant de steden als Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Senica i Trenčín³¹. Hornácko is niet een geïsoleerd geheel. Dat bewijst niet alleen een historische ontwikkeling maar ook een dialect die in elkaar in heel Slowakije overgaat³².

Het begrip Hornácko, de bepaling zijn dorpen, is stabiel aan het begin van de laatste eeuw geworden. Tot nu toe was Hornácko niet bekend door de naam. Behoorlijke invloed om beter te onthouden het begrip hadden ook de lokale muziek-, dans- en zanggroepen die buiten de region Hornácko gerepresenteerd worden. Tegenwoordig hornácko-gewest deelt op 9 dorpen en 2 koloniëën. Het is het stadje Velká nad Veličkou, dat is het centrum, verder Hrubá Vrbka, Malá Vrbka, Kuželov, Javorník, Suchov, Nová Lhota, Louka, Lipov en de kolonieën Vápenky en Mlýny³³.

In het hele gebied bewaren de inwoners de tradities van volkskunst in de architectuur, in volksdrachten, liederen en gewoonten. Ook de tegenwoordige generatie zorgt voor het culturele erfgoed en de waarden van zijn voorouders, met interesse voor hun

³¹Zie je: <http://hornacko.net/oregionu.php>.

³² Almanach, Hornácké slavnosti (2007: 4).

³³ Almanach, Hornácké slavnosti (2007:6).

wortels, oorsprong en tradities van de geboortestreek. Ze heeft belangstelling zowel om het behouden als ook verder het ontwikkelen. Dankzij de tegenwoordige generatie is klederdracht van Hornácko niet als een tentoonstellingsobject als de rest van de afgelopen tijden opgeslagen in het museum.

Tegenwoordig vindt het in Velká nad Veličkou veel traditionele culturele acties plaats. Het bezoek hebben veel kustenaars gebracht om de rijke volkscultuur – bijv. Leoš Janáček, broers Mrštíkové, broers Úprkové, Vítězslav Novák en anderen. Er komen veel bezoekers die houden van Hornácko-folklore en bewonderen dit gebied. Bijna in ieder dorp bestaat eigen folklore groep, muziek groep of zangergroep. Het meest bekend is folklore groep in Velká nad Veličkou die heet Velička. De groep werd genoemd naar de rivier die door het stadje stroomt³⁴.

De groep Velička onstond in 1968 en verbindt zijn activiteit met de groep Slovácký krúžek, die behoudt de levende tradities van Hornácko vanaf 1953. Het werkt met hornácko-cimbaal muzikanten en representeert authentieke folklore op de folklore festivals, bezichtigingen en wedstrijden niet alleen in Tsjechische Republiek maar ook in het buitenland. Velička verwerkt behalve plaatselijke folklore ook de folklor in de buurgebieden en Slowakije. De groep organiseert ieder jaar de traditionele feestdagen bijv: Fašankové dny, folklore festival voor kinderen Jonge Hornácko, Mikulášská beseda bij een cimbaal of folklore festival Ozvěny Hornácka of werkt samen bij de bereiding van de programma's van het folklore feest Hornácké slavnosti (het grootste overzicht van plaatselijke folklore).³⁵

Hornácko is het zeer vruchtbare gebied, want er zijn zo veel kunstenaars gegroeid bijv: muzikanten, schilders, zangers (bijv. broers Holí, J. Zálešák) en anderen. Sommige schrijvers lieten zich door dit gebied inspireren. Geen wonder dat er zoveel cimbale groepen ontstaan - cimbaal groep van V. Miškeřík, Jožka Kubík, Martin Hrbáč, Jan Ňorek en anderen.

³⁴ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:2).

³⁵ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:2).

6.1.2. Klederdracht van Hornácko

Iedere klederdracht heeft het eigen verleden en meestal ook zeer interessant historie van het ontstaan. De klederdracht was vroeger aangekleed bij de verschillende gelegenheden tijdens het leven van de mensen in het kalenderjaar of in het kerkelijke jaar bijv.: belangrijke ceremonie, verschillende feestdagen of gewoon kleren voor de werkdagen enzv. Sommige tradities zijn verdwenen om de klederdracht aan te kleden. Daarom zijn de mogelijkheden tegenwoordig niet zo groot en veelvuldig om de klederdracht uit de kasten te halen. Meestal trekken de mensen het bij de verschillende culturele feestdagen of bij gebeurtenissen aan. Er bestaat de volksdracht zowel voor de mannen, voor de vrouwen als voor de kinderen. Typische symbolen voor de klederdracht van Hornácko zijn rechthoekige snitten van de enkele onderdelen. De klederdracht van dit gebied is niet zo rijk aan de delen als de andere gebieden bijv.: Kyjovsko of Moravisch Slowakije. Het is makkelijk om aan te trekken voor de vrouwen.

6.1.2.1. Vrouwelijke klederdracht

6.1.2.1.1. Rubáč

Het belangrijke deel van de vrouwelijke klederdracht heet rubáč. Zonder dit mogen de vrouwen niet naar buiten lopen. Er overheen worden andere onderdelen gedaan. Rubáč is op de weefstoel handgeweven. Deze houten weefstoelen worden van de generaties geërfd. Vroeger hebben de wevers meestal de hennepdraden gebruikt maar ook linnen. Tegenwoordig wordt met katoendraad geweven. Het bovendeel van rubáč wordt “opléčko” genoemd en het kan twee verschillende borduursels hebben. Het deel heeft één of twee “kaničky” (snoertjes). Hierin worden de kleurige strepen verwerkt. Het onderdeel van rubáč lijkt een beetje op een rok. Het heet “rubáč”. Het wordt uit het hennepdoek of katoendoek geproduceerd.³⁶

³⁶ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:7).

6.1.2.1.2. Rukávce

Rukávce wordt aan het bovendeel van het lichaam gedragen. Vroeger werd rukávce uit hennepdoek en het borduurwerk van hennepdraden vervaardigd. De vrouwen hebben het vanaf het einde van de 19e eeuw gedragen. Maar aan het begin van 20e eeuw zijn ze van het zachte linnendoek gemaakt, later werd door katoendoek vervangen. Rukavce is met de kleine koordjes verbonden. Het is in veel onderdelen gedeeld. De borduurwerken op rukavce zijn eenkleurig (wit of geel), tweekleurig (zwart-wit, geel-zwart, geel-blauw) of meerkleurig (de basis vormt rood, wit en geel). Sommige “rukavce”, die de oude of gehuwde vrouwen dragen, hebben geen borduurwerk.³⁷

6.1.2.1.3. Fěrtoch

Het wordt om de “rubáč” vanaf de achterkant rondom het lichaam naar de voorkant omgebonden en met twee “kaničky” (zo iets als koordjes) geknopt. Het bestaat uit één stuk van een doek. Het doek moet een stevig randje hebben, zonder rafels. Voor de vervaardiging van “fěrtoch” is 4 – 5 meter doek nodig (wit of geel). Het belangrijkste bij het opvouwen is, dat de doek moet nat blijven. Na het opvouwen moet de doek opdrogen, het kan wel een week duren. Bij de vervaardiging is het nodig om wat stijfsel aan het water toe te voegen. Fěrtoch kan wit of geel zijn. Om de gele “fěrtoch” te maken, wordt witte stof gebruikt dat met behulp van saffraan of breton (een levensmiddelkleur) geverfd wordt. De laatste jaren koopt men de gele stof in de winkels. Het is makkelijker.³⁸

6.1.2.1.4. Sukňa

Sukňa is het minder alledaagse onderdeel dan “fěrtoch”. Het wordt over “rubáč” vanaf de achterkant naar de voorkant omgebonden. Het wordt vaker gedragen dan “fěrtoch”. Het is meer voor de feestjes. Sukňa is gemaakt van de doek op zwarte of donkerblauwe ondergrond en met het gele motief. Het wordt aan de voorkant gesloten met knopen of soms sluit met haakjes. Volgens de motieven onderscheidt men zeven “sukně”.

³⁹ Voor het produceren is 5 - 6 meters van het kleurige doek nodig.

³⁷ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:7).

³⁸ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:8).

³⁹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:8).

6.1.2.1.5. Fěrtúška

Het wordt vanaf de voorkant naar de achterkant over “rubač” omgedaan. “Fěrtúška” komt tot achter de heupen, niet verder. Het is verbonden met de kleurige banden op de knoop. Net als “sukně” of “fěrtoch” komen “fěrtúška” onder de knieën. Maar tijdens de eerste wereldoorlog begonnen de rokken door de invloed van de toenmalige mode korter te worden en komen ze matig net boven de knieën. Er bestaan verschillende soorten van “fěrtúška” volgens de motieven van de bloemen en maten bijv.: “zvonková”, “hrázková”, “hrádečková” enzv.⁴⁰

6.1.2.1.6. Kordula

Kordula is een vestje zonder mouwen, die over “rukavce” gedragen wordt. Het komt matig tot net boven het middel. Het wordt van witte stof genaaid en met flanel of katoen gevoerd. Langs de voorste randjes is rood gegarneerd, de armsgaten zijn zwart. Rondom de hals en langs de voorste randen ziet men de groene band (bij de oudere vrouwen wordt deze door de blauwe band vervangen). Op de voorkant is het borduurwerk. Het is heel typisch en ingewikkeld. Het heeft verschillende benamingen en delen die moeten erop staan. Interessant zijn ook de knopen die met de hand beschilderd zijn. De voorpanden worden met twee haakjes dichtgedaan.⁴¹

6.1.2.1.7. Kabátek

Kabátek wordt net als “kordula” aan “rukavce” aangedaan. Het is gemaakt van rode stof of blauw brokaat. Aan het begin van 20ste eeuw wordt “kabátek” van damast genaaid en daarom werd kabátek “damašek” genoemd. Net als “kordula” heeft het een katoenen voering. Dat heeft speciale bedoeling om het zweet te “vangen”. De snit van “kabatek” onderscheidt zich door de puntig gevormde voorpanden delen, die aan de binnenkant twee haakjes hebben.⁴²

⁴⁰ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:10).

⁴¹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:12).

⁴² Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:13).

6.1.2.1.8. Lajbl

Lajbl hoort bij de onderdelen, die gedragen wordt als het buiten kouder is. Het wordt op de “rukavce” en “kordula” of “kabatek” aangetrokken. “Lajbl is gemaakt van witte stof. Het komt tot het middel. Lajbl lijkt op “pruclek”, maar “lajbl” heeft bovendien de mouwen. Het is gelijk in de snit en in het borduurwerk. De snit is niet zo strak. In het borduurwerk zijn gaatjes voor 8 – 9 knopen omgeborduurd met roze of rood garen. Aan de kanten zijn de kleine zakjes versierd met ander borduurwerk. Het achterpand is ingedeeld, midden is het borduurwerk geplaatst. “Lajbl” heeft net als “kordula” en “kabatek” aan de binnenkant flanel of katoen voering. De mouwen bestaan uit twee delen. Het randje van de mouw is omgeslagen en rood gegarneerd. “Lajbl” voor de oudere vrouwen is alleen met de kleur blauw geborduurd, ook de knopen en de mouwen omgeslagen zijn blauw.⁴³

6.1.2.1.9. Kacabaja

In de koude winterperiode heeft men de beschikking over “kacabaja” in plaats van “lajbl”. Het is dikker en wordt over “rukavce” en “kordula” aangedaan. “Kacabaja” wordt van zwart of donkerblauw fluweel gemaakt. Soms kan het ook de witte bedrukking erop zijn. Het wordt met flanel gevoerd. “Kacabaja” komt 15 centimeter onder het middel. Het wordt tot de hals met de knopen dichtgedaan. “Kacabaja” is zonder kraag. De kraag van “rukavce” wordt er overheen gelegd.⁴⁴

6.1.2.1.10. Plachetka

Het heeft een vierkant formaat en is uit het witte hennepdoek of katoendoek gemaakt. “Plachetka” wordt opgevouwen en over de linker hand gedragen. De frantjes wijzen in de richting van de ellebog. “Plachetka” die van hennepdoek is gemaakt wordt met wit garen geborduurd, de katoenen “plachetka” heeft een kleurig ingeweven motief. In het verleden gebruikten de vrouwen “plachetka” in plaats van een paraplu. Ze hadden die dan over het hoofd gevouwen om te voorkomen dat ze nat te werden.⁴⁵

⁴³ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:14).

⁴⁴ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:15).

⁴⁵ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:15).

6.1.2.1.11. Vlnák

Dit deel is in een bruinige kleur en heeft een blokmotief. Het heeft ook het vierkante formaat en wordt opgevouwen tot een rechthoek. De vrouwen dragen hem als het buiten koud is over het lichaam en wordt met de handen vastgehouden.⁴⁶

6.1.2.1.12. Kožuch

“Kožuch” draagt men in de winter. Zowel door mannen als ook door vrouwen. Het is echt dik en beschermt tegen de kou. “Kožuch” wordt van witte schapenwol gemaakt. Het belangrijkste is dat de vrouwen er voor zorgen dat na het aantrekken van kožuch de punt van het hoofddoek op de rug er niet bovenuit. De snit van “kožuch” is recht en hij komt tot boven de knieën. Het heeft een opstaande boord van zwart lamsvel, ook de randjes zijn met lamsvel gegarneerd. Op de mouwen en de naden vindt men het bruine vel. De voorpanden zijn met een lederen knop of een lederen lusje verbonden.⁴⁷

6.1.2.1.13. Mentýk

De vrouwen trekken hem aan als het feestklederdracht of als ceremoniële volkdracht. Het is een bontjas bedekt met lichtblauw, donkerblauw of zwart laken. De randjes van donkerblauw-zwarte “mentýk” zijn gegarneerd met vossenbont, de lichtblauw “mentyk” met zwart schaapsbont. Het komt tot de knieën en kan niet dichtgemaakt worden, de vrouwen vouwen de panden over elkaar heen.⁴⁸

6.1.2.1.14. Dudek

“Dudek” is uit wit schapenbont gemaakt. Hij komt tot het middel, heeft een opstaande boord. Er heeft de witte naden, men maakt het dicht met behulp van de lederen knopen. Vroeger hebben de oudere vrouwen hem gedragen. Tegenwoordig wordt hij niet meer gedragen.⁴⁹

⁴⁶ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:15).

⁴⁷ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:16).

⁴⁸ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:16).

⁴⁹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:16).

6.1.2.1.15. Hoofddoek (“šatka”)

De hoofddoek heeft een vierkant formaat. De hoofddoek wordt op het hoofd van de vrouwen of meisjes vastgebonden. De manier van het vastbinden kan verschillend zijn bijv: naar de kerk te gaan of voor het dansen. De hoofddoeken zijn in te delen naar de kleuren, soorten of motieven.

- “turecké” (rode en zwarte)
- witte “lipské”
- “brněnské”
- “smutkové”
- “strapkové”

Plaatje 10 ⁵⁰

Heel typisch voor dit gebied Hornácko is de hoofddoek die “šatka” genoemd wordt. “Šatky” zijn vanuit één of twee stukken van een doek gemaakt. Wij onderscheiden twee soorten volgens het omdoen van “šatka” op het hoofd. Er zijn manieren “dolú konce” en “hore konce”. Tot iedere “šatka” horen “obálenica”, “čepec” en “tylo”.

“Obálenica” bestaat uit één stuk doek dat dubbel aan elkaar genaaid is en van binnen is opgevuld met watten. Daarmee wordt de gewenste vorm gegeven. De einden zijn voorzien van twee “kanička”, die tot het hoofd verbonden worden. “Obálenica” vervangt lange haren, die in de vlechten gedaan worden.

“Čepec” is uit twee stukken doek gemaakt (30x33cm). Iedere “čepec” is vastgebonden aan het hoofd met twee snoertjes (“kanička”).

“Tylo” wordt geproduceerd uit twee gekleurde banden, die geplakt of genaaid zijn op het karton met een trapezovorm die om de vlechten gewikkeld zijn. Bij “šatka” dragen alleen de ongehuwde meisjes die⁵¹

⁵⁰http://www.hornacko.net/galerie/index.php?object=view&action=full&folder=20100723_tymonek&id=64#pic

6.1.2.1.16. Hladění – krans

“Hladění”- věnec is het zeer versierde deel van de feestelijke en ceremoniële vrouwelijke klederdracht. Op het hoofd gedragen door alleen jonge ongehuwde meisjes en de bruid op haar trouwdag. Het bestaat uit enkele delen die stap voor stap vastgemaakt worden op het hoofd van het meisje. De basis waarop enkele delen vastgemaakt worden op het hoofd, vormt door de haren gevormd. Het haar wordt met een haarscheiding (“pútec”) op het achterhoofd en tot twee vlechten gemaakt. Die zijn met de bandjes omwonden en langs de hoofd gewikkeld. Tegenwoordig dragen jonge meisjes ook vaak een kort kapsel, daarom is het soms mogelijk de vlechten door “obálenica” te vervangen. Het wordt gebruikt bij de bewerking van haren voor het vastbinden van “šatka”. Daarna kunnen andere delen vastgemaakt worden.⁵²

Vrouwelijke klederdracht Plaatje 11 ⁵³

⁵¹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000: 22).

⁵² Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:26).

⁵³http://www.hornacko.net/galerie/index.php?object=view&action=full&folder=20101215_mikulas&id=23#pic

6.1.2.2. De mannelijke klederdracht

6.1.2.2.1. Košela – “šňůrkovica”

“Košela” is één van de basisonderdelen van de mannelijke klederdracht. De mannen kunnen het dragen bij de feestelijke, ceremoniele en ook bij alledaagse klederdracht. Het is van witte dunne katoenen stof genaaid. Sommige waren uit hennepdoek gemaakt, die zijn als werkklederdracht bedoeld. De voorste delen van “košela” zijn onderaan bij elkaar genaaid. Het bovenste deel van het linker voorpand wordt na het aantrekken omgevouwen over het rechter voorpand en is met twee bandjes verbonden. Twee andere bandjes worden over “obojek”, een klein boordje, geknoopt. De bandjes moeten zo een makkelijke knoop hebben om hun lussen naar rechtsboven te richten. “Obojek” is geborduurd⁵⁴

6.1.2.2.2. Nohavice

De broek die “nohavice” wordt genoemd, dragen de mannen bij de feestelijke en ceremoniele klederdracht. Het is de krappe broek van lichtblauw laken die het lichaam omklemmt. Aan het begin van de eeuw hebben de mannen “nohavice” vanuit het lichte laken gedragen, later ook van het thuisgemaakte donkere laken en tegenwoordig alleen maar de blauwe. De schakeringen zijn bijna niet identificeerbaar. Maar het laken is niet meer thuisgemaakt maar gewoon industrieel. Het bovendeel van “nohavice” is geborduurd. De voorste onderdelen hebben twee plooien, die rood gearneerd zijn. Tussendoor komt een nauwe “remeň” (de riem) met die “nohavice” in het middel vastgemaakt is. Hij is rijkelijk versierd met witte klinknageltjes en zijn lengte is bijna tweeënhalve meter. De ongetrouwde mannen plaatsen geborduurde lapjes in de plooien. Daardoor onderscheiden ze zich van de getrouwde mannen, want die dragen ze niet. De zakjes zijn ook geborduurd. Op de rechter is een monogram van de eigenaar van “nohavice” zichtbaar, op de linker is het jaartal waarin het borduursel van de broek gemaakt is. Tot het onderste deel horen twee koordjes die de mannen om de benen winden. Het voorkomt het schuiven na het aandoen van de hoge schoenen.⁵⁵

⁵⁴ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:30).

⁵⁵ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:31).

6.1.2.2.3. Het geborduurde doekje

Het geborduurde doekje is een deel van de klederdracht van alleen de ongehuwde mannen. Ze dragen hem opgevouwen tot een rechthoek en ingevoegd in de tunnel van “nohavice”. Kleine jongens dragen het doekje opgevouwen tot een driehoek en vastgebonden om het middel over “třaslavice”. De geborduurde doekjes hebben de moeders meestal voor hun zonen gemaakt of meisjes borduren het voor hun vrienden en ze krijgen het doekje op Pasen. In het verleden werden ze van witte dunne katoen genaaid, tegenwoordig maakt men het vanuit het pareldoek. Men gebruikt het doekje van een maat 75x75 cm. In de binnenvierkant 3 rijen van liefdesliederen en in iedere hoek een “grote bloem”. In het midden naaien de vrouwen een kransje, waar men het monogram van de jongen vindt en het jaar van het borduurwerk. Als laatste moet men het garen (circa eerste tien lijnen) op het buitenste randje lostornen. Ieder doekje is anders. Er bestaan de regels, die iedere vrouw aanhoudt, maar aanpast min of meer aan haar smaak, zo ontstaat altijd een prachtige origineel werkstuk.⁵⁶

6.1.2.2.4. Pruclek

“Pruclek” is een onderdeel van de klederdracht, dat de mannen op het hemd dragen. Tot de dertiger jaren van de 20e eeuw dragen de jonge mannen “pruclek” van zwart fluweel, later werden ze van een speciale soort blauw fluweel met bloemmotief gemaakt.. Tegenwoordig zijn “prucleky” van donkerblauw fluweel gemaakt. Blauwe “pruclek” heeft kleurig borduurwerk en de snit is boogvormig. De knopen zijn handgemaakt net als op vrouwelijke “kordula”. De jonge ongetrouwde mannen maken op de bovenkant van het linker voorste deel smalle nauwe machinaal geborduurde banden vast. Op de achterkant van “pruclek” is een groot hart geborduurd. Het borduurwerk in het midden vult het kransje aan, waar het monogram van de eigenaar en het jaartal van het borduurwerk staat. Alle randjes behalve de armsgaten zijn gegarneerd met kleurige steken⁵⁷

⁵⁶ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:32).

⁵⁷ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:34).

De oudere mannen dragen “pruclek” van witte zachte stof. De maat van hun “pruclek” is een beetje anders, ze zijn langer en komen tot het middel. De randjes van de bovenstukken, achterpand en ook de kleine zakjes op de zijkanten zijn rijkelijk en kleurig geborduurd. Wit “pruclek” versiert 8 – 10 metaalknoppen. Blauwe en ook witte “prucleky” zijn met flanel of katoen gevoerd.⁵⁸

6.1.2.2.5. Mantel

Een belangrijk onderdeel van de mannelijke klederdracht zijn mantels, die van sterkere stof gemaakt worden. De mannen dragen het over het hemd en de “pruclek” en ze maken het niet dicht. De mantels, die van lichtblauwe stof gemaakt worden, zijn bestemd voor ceremoniele gelegenheden, de mantel van witte stof draagt men bij de feestelijke klederdracht. Het verschilt alleen van kleur van de stof, het model en de typen van de borduurwerken blijven gelijk. De mantels komen tot de helf van de dijen. De revers zijn op de onderste delen vergroot en op allebei zijn grote “harten” genaaid. De randjes van de revers zijn rood, zwart of donkerblauw gegarneerd.⁵⁹

6.1.2.2.6. Traslavice

“Traslavice” is de wijde broek, die van witte katoen is gemaakt. De mannen dragen het vooral op de doordeweekse dagen, maar soms ook bij feestelijke gelegenheden. De enkele brede delen zijn aan elkaar genaaid. De onderste delen zijn uitgerafeld. In het middel maakt men “traslavice” met een koordje vast.⁶⁰

6.1.2.2.7. Zástěra – het schort

Dit onderdeel van de klederdracht is bestemd voor de feestdagen bijv.: het oogstfeest. Het wordt meestal door de gehuwde mannen gedragen. Als ze gaan werken, hadden ze andere “zástěra” nodig. Die waren van blauwbedrukte stof. De mannen dragen een schort vastgemaakt in het middel over “traslavice”, soms met één benedenhoek achter

⁵⁸ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000: 35).

⁵⁹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000: 36).

⁶⁰ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000: 37).

het middel. Bij het weven maken de wevers onderaan het zelfde kleine motief als op de vrouwelijk “rubáč”. De onderrand van het schort is uitgerafeld.⁶¹

6.1.2.2.8. Halena

Als het een beetje koud begint te worden, trekken de mannen over het hemd en “pruclek” nog een “halena” aan. Na het aandoen komt die tot de hielen. Het wordt op de borst vastgemaakt met bandjes van stof. Als het niet erg koud is, dan trekken de mannen het niet helemaal aan, maar gewoon los over de schouders. In de winter draagt men het ook over de aangetrokken “kožuch”. De lege mouwen maken ze aan elkaar vast en ze stoppen er verschillende kleinigheden in. In de verleden tijd hebben mannen alleen onversierde “halena” gedragen van thuisgemaakte grove stof als werkkleding of alledaagse klederdracht. Tegenwoordig dragen ze alleen versierde feestelijk “halena” van fabrieksmatig geproduceerde geel-witte stof. “Halena” is genaaid van lange gelijke delen en het dominante onderdeel is de kraag. Op de achterkant hangt het vrij naar beneden tot onder het middel en het onderrandje is een 15 cm lange franje. Dit deel word “darmovis” of “hazucha” genoemd⁶²

6.1.2.2.9. Baranica

“Baranica” is een mannelijke muts van een driehoekige of rechthoekige vorm. De mannen dragen het in de winter bij iedere klederdracht. Door het materiaal is “baranica” plooibaar en sommige mannen profiteren daarvan en vormen het naar eigen smaak, meestal een rechthoek. Er zijn twee soorten van het materiaal van “baranica”. Bont-“baranice” is van de huid van jonge zwarte schaapjes, z.g. soort “persiánky”, daarom wordt het “persiánka” of “astrikánka” genoemd.⁶³

⁶¹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:37).

⁶² Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:38).

⁶³ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:38).

6.1.2.2.10. Kožuch

Net als de vrouwen dragen de mannen in de winter ook een “kožuch” van schapehuid. Er bestaan meerdere soorten “kožuch”.

Een korte “kožuch” komt tot de knieën. Het is van bruingekleurd glad leer. De randjes van “kožuch”, de boord en de uiteinden van de mouwen zijn met donker bont gearneerd.

Een lange “kožuch” hebben de mannen tot op de helft van de kuiten of soms tot de enkels. Net als de korte “kožuch” is deze ook van glad schapeleer gemaakt en bruin gekleurd. Maar ze hebben aan de binnenkant lange haren, die na het naaien langs de naden hangen. De kleinere boord en de randjes van de mouwen zijn met donker bont gearneerd. Ze maken het met knopen dicht, maar de mannen kunnen ze ook gewoon los dragen.

“Dudek” is een bontvest zonder mouwen en boord. Men gebruikt de velknopen om het vest dicht te doen. “Dudek” werd meestal van ongekleurd schapebont gemaakt, in uitzonderlijke gevallen ook van bruin leer. De mannen hebben het vest in de koudere periode gedragen en in de winter onder de mantel aangetrokken. Tegenwoordig zijn ze niet meer te zien, ze worden niet meer gedragen.⁶⁴

Plaatje 12 ⁶⁵

⁶⁴ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:39).

⁶⁵ <http://www.hornacko.net/galerie/index.php?object=view&action=full&folder=20101228-zpivani&id=22#pic>

6.1.2.2.11. Šmukáč - de hoed

“Šmukáč” is een zwarte hoed met een gladde, matig gebolde bovenkant. Het wordt bij de feestelijke of ceremoniële klederdracht gedragen. De hoeden zijn van zwart vilt geproduceerd. Hij vormt zich tijdens het dragen door de warmte naar het model van het hoofd. Rondom het bovendeeel is een rood of groene bandje (“klobúková pantla”). Het is 5 - 6 cm breed. De benaming van de hoed “šmukáč” is genoemd naar de hoofdversiering op de hoed – “šmuk”.

“Šmuk” is een gedraaid koordje van zacht fluweel, waar in het midden een ijzerdraadje zit. In de verleden tijd heeft de maker wit “šmuk” gekocht en zelf gekleurd. Maar tegenwoordig niet meer. Ze kopen er al gekleurd – rood, rood-wit en ook met vijf kleuren (rood, wit, blauw, geel, groen). Men omwikkelt met “šmuk” het hele bovendeeel van de hoed in deze volgorde: rood, rood-wit, rood en vijfkleurig. De eindjes van “šmuk” bindt men aan de achterkant vast in één vorm, die “gučka” heet. Op deze plek plaatsen de jonge ongehuwde mannen ook nog witte veren, “kosírky” (lange gebogen veer van de staart van een witte haan).⁶⁶

Plaatje 13 ⁶⁷

⁶⁶ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:40).

⁶⁷ <http://www.hornackysbor.com/photogallery/index.php?object=view&action=full&folder=Slavnosti%20vina%202008&id=11#pic>

6.1.2.3. De schoenen bij de klederdracht

Bij deze klederdracht dragen zowel mannen als ook vrouwen meestal hoge zwarte schoenen met een harde versteviging. Er bestaan ook verschillende varianten van klederdrachten en daarom sommige vrouwen, en soms ook mannen dragen lage zwarte schoenen of lage zwarte veterschoenen.

6.1.2.3.1. Vrouwelijke schoenen

De beneden deel van vrouwelijke schoenen is van zacht leer. Ze hebben kleine hakjes. Na het aandoen van de hoge schoen komt er tot $\frac{3}{4}$ van kuit. De hoge schoen is van stugger leer gemaakt, er is als versiering een ornament op geborduurd. Maar tegenwoordig wordt het harde deel door het zachte vervangen, maar dan zonder het ornament. Bij verschillende varianten van de vrouwelijke feestvolksdracht of bij de werksklederdracht kunnen vrouwen lage veterschoenen dragen of lage schoenen. Bij de hoge en lage schoenen trekken vrouwen bij de volksdracht een zwarte panty aan.⁶⁸

6.1.2.3.2. Mannelijke schoenen

De hele schoen is van stug leer gemaakt, alleen rondom de enkel is het soepeler. Ze hebben een kleine hak, waarop de mannen hoefijzertjes bevestigen. De schoenen zijn niet versierd, niet extra hoog, ze komen tot $\frac{3}{4}$ van kuit.⁶⁹

⁶⁸ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:41).

⁶⁹ Kolektiv, Kroje hornácké obce Velká nad Veličkou (2000:41).

6.2. Nederland

Nederland ligt in een West-Europa, het grenst aan Duitsland en België en Noordzee. De hoofdstad van Nederland is Amsterdam. Het land telt bijna 16,5 miljoen inwoners. Nederland heeft twaalf provincies.

Nederland hoort ook bij de landen, waar de folklore nog steeds bijhouden wordt. Er bestaan veel folklore groepen, verschillende klederdrachten, dansen. De nederlandse mensen houden ook van folklore, maar de leeftijd van ledereen is in het middel. Meestal de ouderen en kinderen. Voor de rest van de categorie van 20t/m 40 is het niet zo typisch. Tussen Tsjechische en Nederlandse mensen, die de klederdracht dragen, bestaat een klein verschil. Klederdracht is geen gewone kleding, die elke dag gedragen wordt. *“Met klederdracht of streekdracht wordt bedoeld de traditionele kleding die in gemeenschappen gedragen werd door een groot deel van de bevolking.”*⁷⁰ Klederdracht droegen ook bepaalde religieuze groepen. Hun klederdrachten bepaalden of ze tot protestante of tot rooms-katholieken behoren.

Het is niet zo typisch, maar er zijn nog plaatsen waar mensen hun klederdracht ook overdag dragen. De bekendste gebieden zijn Marken, Volendam, Spakenburg, Bunschoten, Urk, Katwijk, Scheveningen, Zuid-Beveland, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen. De belangrijkste plaatsen zijn Staphorst en Rouveen.⁷¹

Er bestaan veel plaatsen, waar klederdracht nog steeds gedragen wordt. Voor de betere verbeeldingskracht is ook de landkaart toegevoegd waar we kunnen zien op welke plaatsen van het land we deze kunnen tegenkomen.

Als men goed op de landkaart kijkt, kan men constateren, dat de klederdracht het meest wordt gedragen in het midden van Nederland (dus omgeving van Utrecht) en in de provincie Zeeland (meer langs de grenzen).

⁷⁰<http://nl.wikipedia.org/wiki/Klederdracht> (gedownload op 2 maart 2009).

⁷¹ Dekker (1997:178).

1. Cadzand
2. Axel
3. Walcheren
4. Zuid-Beveland
5. Scheveningen
6. Katwijk
7. Volendam
8. Marken
9. Huizen
10. Bunschoten/Spakenburg
11. Urk
12. Staphorst/Rouveen
- Oldebroek⁷²

Plaatje 14 ⁷³

Waarom hebben mensen een klederdracht gedragen? Iedere folkloregroep had eigen specifieke kledingsvorm. In het verleden hebben de geestelijkheid en de adel een andere kleding dan de onderdanen zoals kooplui, ambachtslieden, vissers en boeren. Enerzijds moet deze kleding meer praktisch zijn, maar anderzijds dient dat ook voor verschillende feestelijke gelegenheden. Maar een visser gaat natuurlijk niet in een zijden broek werken. Zijn kleding moet aan veel andere functies voldoen – het moet warm, winddicht en waterafstotend zijn. Het materiaal was ongelijksoortig. Sommige materialen maakten de kleding “duurder“ zoals kant of juwelen. Vroeger kon men aan de hand van de dracht makkelijk bepalen, wie een betere positie in de maatschappij had. Van de kleding onderscheidt men of een vrouw ongehuwd of gehuwd was. Voor weduwen en weduwnaren gold hetzelfde. Kinderen hebben niet echt een andere kleding gedragen dan volwassenen. Hun kleren waren slecht aangepast aan hun maat.

⁷² Dekker (1997:188/189).

⁷³ Dekker (1997:188).

“Heel frappant is het dat veel streekdrachten in de loop der tijd donkerder in het kleurgebruik zijn geworden.”⁷⁴ We onderscheiden twee soorten klederdracht – een gewone dracht en een rouwdracht. De rouwdracht bestaat uit lichte en zware rouw. De zware-rouwdracht werd bij verlies van een dierbare persoon gedragen. De rouw is dan meestal zwart, donkerblauw of paars van kleur.

6.2.1. Onderdelen van de streekdracht

De meeste klederdrachtkostuums bestaan uit verschillende vaste onderdelen. Als het onderste kledingstuk wordt een hemd gedragen en dit geldt zowel voor mannen als vrouwen. *“Op zo’n hemd zat een kraag, die net boven de “overkleding“ uitkwam.”⁷⁵ De vorm van de kraag onderscheidde het modebeeld en de stand. In de winter en ook tijdens het hele jaar droeg men een borstrok. “Dit is een soort strak zittende trui die uitgevoerd kon zijn met lange of korte mouwen of helemaal zonder mouwen. Hoewel het hier vergeleken wordt met een trui, was en steeds is het een kledingstuk dat nog bij de onderkleding hoorde en waarin men zich dus niet aan anderen vertoonde.”⁷⁶ Over de borstrok droegen vrouwen een zogenaamde kraplap. Dit kan men vergelijken met een losse kraag. Ze hadden geen mouwen. Maar soms was deze zo groot dat het het hele bovenlijf bedekte. “Als overkleding droegen mannen en vrouwen een soort jasje dat jak werd genoemd, bij de mannen ook wel buis.”⁷⁷ Een ander onderdeel van de klederdracht is voor vrouwen een schort, ook wel een voorschort genoemd. Zo zijn ook broeken ontstaan. Dat zijn wijde broeken, die net over de knie tot de benen eindigden. Ze waren van verschillende lengte – tot de kuit of broeken tot aan de enkels. Zowel mannen als ook vrouwen versierden hun klederdracht met een kraagje of een doekje om de hals. Ze beschermden zich op die manier tegen de kou.*

⁷⁴ Dekker (1997:176).

⁷⁵ Dekker (1997:177).

⁷⁶ Dekker (1997:177).

⁷⁷ Dekker (1997:177).

Plaatje 15 Nieuwland bij Middelburg, Zeeland, 1935⁷⁸

Het hoofd was ook bedekt. Deze hoofddekkel was een belangrijk onderdeel van elke kleding. Ter elke gelegenheid of tijdens ieder seizoen van het jaar droeg men altijd een bepaald hoofddekkel. Ze voelden zich er zonder niet zo aangenaam. Zoals we nu zonder een shirt of een broek naar buiten gaan. Mannen hadden hun hoofdbedekking, vrouwen ook. Mannen droegen een muts en op zondag een hoed. Wie rijk was, droeg altijd een hoed. De hoofdbedekking voor vrouwen heette een kap en het heeft twee delen – een muts en een overmuts. Een populair materiaal voor één van beide delen was een kant. De hoofdbedekking moest één of meer ijzeren klemmen hebben om de muts stevig op het hoofd te houden, ze noemden dat de oorijzers.

⁷⁸ <http://www.gea-educatie.com/folk1ned.htm> (gedownload op 2 maart 2009).

Plaatje 16 Nijenlanden, Friesland, omstreeks 1800⁷⁹

De oorijzers waren niet alleen van ijzer, maar ook van zilver of goud. Aan de streekdrachten herkent men een bepaalde mate van welstand. *“Het oorijzer wordt in principe onder de muts gedragen, maar zeker als het om zilver of goud ging werden er bepaalde delen in het zicht gelaten.”*⁸⁰ Een ander teken van welstand was het gebruik van borduurwerk, kant of granaat, dat gesloten wordt met een fraai bewerkt gouden slot.⁸¹

Tijdens de voorbereiding van deze scriptie heb ik een boek van Margriet de Moor gelezen. Hier heb ik de beschrijving van het klederdracht getroffen. De schrijfster beschreef het vrouwelijke hoofd met de hoofddeksel als een schelp. De goude oorijzers gaven een licht. Deze oorijzers erfde men van moeder op dochter of soms als een

⁷⁹ <http://www.gea-educatie.com/folk1ned.htm> (gedownload op 2 maart 2009).

⁸⁰ Dekker (1997:178).

⁸¹ Dekker (1997:178).

bruidsschat. Het was ongewoon om zulke beschrijving van de klederdracht ook in belletristiek te treffen.⁸²

Voor veel buitenlanders is een klederdracht geen gewone kleding. Het is iets speciaals en ze kunnen dat alleen in bepaalde regio's of gebieden bewonderen. Ze laten zich ook graag in een klederdracht fotograferen of met de mensen die de klederdracht dragen.

De bekendste Nederlandse klederdracht is het Volendamse kostuum. “*De Nederlandse kaasmeisjes die op buitenlandse beurzen Nederland vertegenwoordigen dragen ook altijd een Volendams kostuum.*”⁸³

Meisjes in deze Volendamse klederdracht met de Nederlandse kazen zijn typisch voor deze kaasmarkten als b.v. Gouda markt. De meisjes zijn ook bekend als vrouw Antje. Het is hun bijnaam.

6.2.1.1. Schoenen – klompen

Tot de Nederlandse klederdracht behoort ook verder nog een onderdeel, dat heel bekend en typisch voor Nederland is. Dit onderdeel is beroemd net zo tulpen, windmolens, kaas of polders. Het wordt over klompen gesproken. In iedere souvenirwinkel kunnen we op de toonbanken klompen zien. Toeristen willen dit souvenir thuis hebben. De klompen hoeven niet alleen van hout te zijn, maar ook van porselein. Klompen hebben ook verschillende versieringen bijvoorbeeld typische Nederlandse versiering Delftse blauw. Het is een soort tinglazuur. De nationale kleur van Nederland is oranje, daarom moeten klompen natuurlijk ook in deze kleur gemaakt worden. Maar niet altijd dragen de mensen alleen de klompen. Ook de zwarten schoenen. Hoe mannen en ook vrouwen.

De klompen zijn geen verzinsel van de tegenwoordige tijd. Ze bestaan hier in zijn huidige vorm al van de Middeleeuwen. Ze werden door het hele Europa gedragen. Zowel bijvoorbeeld Heineken het geliefde bier in Nederland is, als de klompen altijd erg populair zijn. Klompen als schoeisel waren op de drassige bodem ideaal. “*Bovendien zijn ze*

⁸² vergelijk De Moor (2005: 196).

⁸³ Dekker (1997:178).

*makkelijker aan en uit te trekken dan schoenen of laarzen, die later hun intrede deden.*⁸⁴ Het materiaal was voor Nederlanders heel simpel beschikbaar, omdat hout overal bereikbaar was.

Wie heeft klompen in Nederland gemaakt? De meeste klompenmakers in Nederland waren boeren. Ze maakten klompen namelijk zelf, vooral dan als ze niet zo werk hadden. Ze maakten klompen niet alleen voor zichzelf maar ook voor het hele gezin. Ze worden dus echte specialisten. Ze hadden veel ervaring. Voor enkele boeren werd de productie van klompen hun beroep. Rondom het jaar 1870 kwam een grote navraag naar de klompenmakers. De oorzaak ervan was de reusachtige ontwikkeling binnen de landbouw. Ze hadden niet zo veel tijd voor zich zelf en voor hun andere activiteiten. Klompen werden plotseling een handelsartikel, waarvoor groot belang was.

Op het begin van het vervaardigen van klompen werden deze met de hand gemaakt. *“Met behulp van een handboor en beitels werd met veel vakkennis de klomp vervaardigd.”*⁸⁵ Hedendaags kunnen we dit werk nog op folkloristische markten als *“oud ambacht”*⁸⁶ zien. *“Het maken van een paar klompen duurt over het algemeen twee á drie uur.”*⁸⁷ Het is dus klaar, dat ze andere methode zochten om sneller te werken. Met verloop van een paar jaar kwam de machine, die dit werk van de klompenmakers heel versnelde.

Hier is een kleine beschrijving het maten van klompen op de machine. *“Op een paal wordt een modelklomp vastgezet. Op een parallel wordt een niet uitgehold stuk hout en een ruwe klompvorm bevestigd. De machine gaat langs de modelklomp en maakt van het hout het spiegelbeeld. Op een andere machine wordt vervolgens het stuk uitgeboord.”*⁸⁸

Hedendaags zijn klompen totaal automatisch gemaakt. Hoe groot aantal kan per maand vervaardigd worden? Men had geen voorstel hoe groot deze productie kan zijn. Maar 20 000 klompen per maand is beweerd acceptabel. Niet zo veel, maar er worden per jaar in Nederland drie miljoen klompen gemaakt. Één deel dient voor souvenirwinkels en folkloristische gezelschappen, een ander deel is voor de mensen, die de klompen dagelijks

⁸⁴Dekker (1997:179).

⁸⁵ Dekker (1997:179).

⁸⁶ Dekker (1997:179).

⁸⁷ Dekker (1997:179).

⁸⁸ Dekker (1997:179).

gebruiken. Wie wil, kan klompen kopen. Ze hebben verschillende prijzen. De prijs hangt af van de maat van de klompen. Hoe groter ze zijn, hoe ook natuurlijk duurder ze zijn. De gewone maat van de klompen kost circa tien euro.

Toen het al werd gezegd, worden klompen van hout gemaakt, vooral van een taaie houtsoort. In het verleden was wilgenhout geliefd, nu wordt populierenhout meer preferred. *“Met name de Canadese populier wordt veel gebruikt.”* Dekker (1997:180). Het gebruik van populier heeft 2 voordelen. Het behoort tot het lichte houtsoort en de boom groeit snel uit. *“Al na 25 jaar is de populier groot genoeg om er zo’n 75 paar klompen van te maken.”* Dekker (1997:180). Het hout hoeft niet veel te droog te zijn, dan is het moeilijk verwerkbaar. Het is ook moeilijk om de klompen van populier kapot te maken. Niet alle klompen waren of zijn gelijk, omdat iedere boer zijn voorstel of idee had. *“Die verschillen zijn vaak plaats- of steekgebonden, omdat men toch bepaalde elementen van elkaar overnam.”* Dekker(1997:180). Er zijn ook verschillende soorten van klompen, bijvoorbeeld bruidsklompen, kerkklompen of schaatsklompen. Dekker (1997:180). Maar deze klompen zijn in het gewone leven niet te zien, alleen in musea of tijdens folkloristische evenementen. Hoe worden maten bepaald? De maten bij de klompen is in de centimeters aangeven.

Plaatje 17 Drentse klompen⁸⁹

⁸⁹ http://www.dewachter.nl/2fotoalbums/klompenmakerij/photos/photo_25.html (gedownload op 17 april 2009).

7 Conclusie

Deze scriptie wordt op de Nederlandse tradities gericht. Het eerste doel van deze scriptie was vaststellen of de mensen nog de Nederlandse tradities kennen en zelf bijhouden. De tweede was de Tsjechische en Nederlandse folkloristische klederdracht vergelijken.

Aan het begin van de scriptie heb ik algemeen over het begrip geschreven. Wat betekent het woord erfgoed enz.

Daarna heb ik een onderzoek naar de tradities gehouden. Ik had enkele korte mondelinge gesprekken met mensen gedaan. Ik heb gevraagd welke Nederlandse tradities vinden ze echt leuk of doen ze zelf thuis. Uit het resultaat van het interview heb ik top 10 tradities gedaan. Op de eerste plaats wordt de Koninginnedag geplaatst. Deze feestdag kent iedere Nederlander maar ook de buitenlanders. Die vieren dit feest meer dan de autochtonen.

De uitslag was niet zo verrassend, omdat Nederland nog een land is, waar de tradities nog leven, en mensen ervan houden.

Het resultaat vanuit de vergelijking is dat de tsjechische volksdrachten zijn kleuriger dan de Nederlandse. Er worden meestal rood, geel en blauw gebruikt. Op de Nederlandse kunnen we meer de zwart, wit, grijs of donkere kleuren zien. Allebei gebruiken op verschillende delen van klederdracht borduurwerk. Soms handwerk, soms machinewerk. Het markante verschil ziet men in versieringen. Die gebruiken alleen Nederlandse groepen. Vooral de oorijzers die van goud of zilver zijn. In Tsjechië kan men nooit zoiets zien. Ze kunnen ook geen armbandjes of kettingen dragen. Verdere verschil merkt men in de schoenen. De Tsjechen dragen meestal hoge zwarte schoenen, Nederlanders meer de lage zwarte schoenen, soms ook klompen, die heel typisch voor dit land zijn. In Nederland dragen mensen klederdracht ook doordeweeks, in Tsjechië alleen bij verschillende gelegenheden.

8 Resumé

Každá země má vlastní kulturu, tradice a zvyky. Tato práce je zaměřena na typické nizozemské tradice. Cílem této práce nebylo jen zjistit, zda je Nizozemí stále zemí, která je známá svými tradicemi, ale zda je dodržuje, které to jsou a v jaké míře. Některé nizozemské výrobky se rozšířily do celého světa a jsou všeobecně spojovány s Nizozemím např. dřeváky, mlýny atd. Tyto věci se staly tak známými, že je nelze považovat za tradice v pravém smyslu slova.

Autorku zajímalo, zda Nizozemci stále znají typické starodávné tradice a jestli je stále dodržují. Pro zjištění aktuálního stavu uspořádala anketu. Z výsledků ankety vyplynulo, že nejznámější tradicí pro Nizozemce ve městě Almere je Koninginnedag – Den Královny. Tento státní svátek znají všichni, od nejmladších až po nejstarší. Dokonce i cizinci jako např. Turci, Surinamci atd. jej slaví. Anketa byla doplněna grafy a různými srovnávanými kategorií.

Ze všech tradic autorka vybrala deset nejznámějších, které byly nejčastěji jmenovány a ty byly podrobněji rozebrány. Kromě Dne Královny je to třeba Svatý Mikuláš, který se slaví stejně jako v České republice 5. prosince (výjimkou je Belgie, kde se slaví 6. prosince) Vybrané tradice dále autorka rozdělila na dvě skupiny: nizozemské svátky a nizozemské pokrmy.

Další část bakalářské práce byla zaměřena na srovnávání folklorních krojů v České Republice a v Nizozemí. Autorka podrobně rozepsala části jak ženského kroje, tak i mužského. Zmíněny jsou jak materiály tak i různé ozdoby a podoby kroje včetně obuvi, které se nosí ke kroji. Samozřejmě se kroje liší jak vzhledově barvami, ale i příležitostmi, ke kterým je daný oděv nošen.

9 Resumé in het Engels

Each country has own culture, traditions and fashions. This work is focus on typical Dutch traditions. Aim of my work was to find out if is the Netherlands still country which is known by its traditions and if it keeps them up. And if does, which of them. Some Dutch traditions are well known over the whole world, for example the Dutch cheese, wooden shoes, mills and so on. It could be rather said, that is more cliché than real traditions.

I was wonder, if Netherlanders still know typical antique traditions and keep them up. I made a public inquiry to get to know. Result of the public inquiry has showed that best known tradition for Netherlanders (rather Almere city, where I made my public inquiry) is Koninginnedag – The Queen's Day. All know this national day, from youngest to oldest. Even strangers like Turks, Surinams etc. know this day. I have filled in my inquiry for graphs and various categories comparison.

I have chosen top ten traditions, which were most often said, from all named categories and these I have describe deeply. After all these traditions got into ten best known traditions in Netherlands: The Queen's Day, Saint Nicholas, Eastern, Christmas, Birthdays, New Year's Eve, Mother's Day, beschuit met muisjes – biscuits with anise seeds, stamppot met worst – mashed potatoes with vegetables and meat, herrings eating. These I divided into two categories: Dutch celebrations and Dutch food.

Another part of my work is focused on comparison folk costumes in the Czech Republic and the Netherlands. I described closely parts both women folk costumes and men folk costumes. There are mentioned both materials and decorations of costumes and also costumes different variations except shoes, which are weared with it. Folk costumes are of course different both by outside and events, to which are costumes weared.

10 Bibliografie

Literatuur

1. Bartošíková, M., Mgr. Bradnová, H.: *Nizozemsko*, Olympia: Praha 1993
2. den Boon, C. A., D. Geeraerts: *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*. Utrecht/Antwerpen 2005.
3. van Bree, Han: *Het aanzien van Beatrix*, Spectrum: Utrecht 2005
4. Čermák, F., Hrnčířová, Z., *Nizozemsko-Český slovník*. Voznice:Leda 2005.
5. de Jager, J.: *Rituelen: nieuwe en oude gebruiken in Nederland*. Spectrum: Utrecht 2001
6. Kolektiv autoru: *Cestopisy: Magazín o cestování a cestovatelích*, Praha, ročník č. 5., 11 – 12/2008
7. Kolektiv autorů: *Multimediální almanach: Hornácké slavnosti 1957 – 2007*, GZ Digital Media, a.s. Velká nad Veličkou 2007
8. Lauvrijs, Bart: *Een jaar vol feesten*, Elmar: Antwerpen 2004
9. Máčelová-van den Broecke, E., Spěváková, D, *Česko-Nizozemský slovník*. Voznice 2005.
10. Udink, Betsy: *Wilhelmina: een portret in herinneringen*, Amsterdam:Meulenhoff 1998
11. Sandra Dekker, Tinneke Ras-Marees, Ruurd Wagenaar: *Toerisme in Nederland: Achtergronden en informatie*, ToerBoek 1997.

Internetbronnen

Beschuit met muisjes (gedownload op 10 mei 2010).

http://sites.google.com/site/pcbsschoterduijn/_/rsrc/1239700901367/nieuws/P1030353.JPG?height=315&width=420

Koninginnedag (gedownload op 29 april 2010).

<http://www.drentsebuurt.nl/flyers/Koninginnedag.jpg>

Pasen (gedownload op 30 maart 2010).

<http://members.multimania.nl/bouwzelf/paasdata.htm#tabel>

Stampopot (gedownload op 29 maart 2010).

http://www.brutsellog.eu/beeld/2007/10_OKT/boerenkool.jpg

Traditie (gedownload op 15 februari 2009).

http://www.traditie.nl/top-100_67.html

Volkscultuur (gedownload op 3 april 2010).

http://www.volkscultuur.nl/erfgoed_91.html

Volkscultuur (gedownload op 15 februari 2010).

http://www.volkscultuur.nl/nederlands-centrum-voor-volkscultuur_89.html

Vrijmarkt (gedownload op 29 april 2010).

http://tippinthescales.files.wordpress.com/2007/04/koninginnedag_vrijmarkt.jpg

Wikipedia, de vrije encyclopedie (gedownload op 10 mei 2010).

http://nl.wikipedia.org/wiki/Beschuit_met_muisjes

Wikipedia, de vrije encyclopedie (gedownload op 7 april 2010).

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Brunch>

Wikipedia, de vrije encyclopedie (gedownload op 2 april 2010).

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Koninginnedag>

Wikipedia, de vrije encyclopedie (gedownload op 2 april 2010).

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Sinterklaas>

Bijlagen

Bijlage nr. 1

Lijst van de tegenwoordige belangrijkste tradities volgens de inwoners in Almere. De onderzoek wordt door de auteur van de scriptie in periode van 12 t/m 18 mei gehouden.

1. Koninginnedag	22. Vaderdag
2. Sinterklaas	23. Kaartjes sturen
3. Pasen	24. St. Maarten
4. Kerst	25. Kaas eten
5. Verjaardag vieren	26. Pindakaas
6. Beschuit met muisjes	27. Luilaken
7. Oud en Nieuw vieren	28. Allerzielen
8. Stamppot met worst	29. Aardappels eten
9. Haring happen	30. Passenvuur
10. Moederdag	31. Paaseiren zoeken
11. Goede vrijdag	32. Bevrijdingsdag (5 mei)
12. Schaatsen	33. Sla
13. Koffie drinken	34. Stroopwafels
14. Klompen	35. Om 18 uur eten
15. Nieuws kijken	36. Drop eten
16. Fietsen	37. Kievietsei
17. Op vakantie gaan kamperen	38. Binnen blijven, als het regent
18. Carnaval	39. Kinderen leren
19. Vrienden/buren bezoeken	40. Gratis iets krijgen
20. Valentinedag	41. Erwten soep
21. Markten	

Bijlage nr. 2

Sinterklaaslied

De naam van het Sinterklaaslied is “Zie ginds komt de stoomboot” en het is zingen van Sinterklaasliedjes in de 17de eeuw begonnen.

1. Zie ginds komt de stoom-boat uit Span-je weer aan. Hij
2. Zijn knecht staat te lach-en en roept ons reeds toe: “Wie

brengt ons Sint - Ni-co-laas, ik zie hem al staan. Hoe
zoet is krijgt lek - kers wie stout is de roe!” Oh,

hup - pelt zijn paard - je het dek op en neer, hoe
lie - ve Sint - Ni - co-laas, kom ook eens bij mij, en

waai - en__ de__ wim - pels al heen en al weer!
rijd toch_ niet_ stil - let - jes ons huis - je voor - bij!

Bijlage nr. 3

De line-up voor Koninginnedag 2010 Museumplein (Radio 538)

ALAIN CLARK ,ALEXANDRA BURKE, ANNA GRACE, THE BASEBALLS, BERTOLF CARO EMERALD, CASCADA, CHUCKIE, DI-RECT , ESMEE DENTERS, HET FEESTTEAM, FRANS DUIJTS, GERARD JOLING, HOUSEQUAKE (Roog & Erick E), ILSE DELANGE, INNA, JAN SMIT, JEROEN VAN DER BOOM, JURK!, KANE, LASGO, MARKUS SCHULZ, MOOI WARK, NIKKI, THE OPPOSITES, QUINTINO, R.I.O., RAY & ANITA, SIDNEY SAMSON, STEREO, STROMAE, TIËSTO (Afsluiter), VALERIUS , VANVELZEN, WAYLON, WOLTER KROES⁹⁰

Heel veel mensen hebben tot het eind op de afsluiter – Dj Tiesto gewacht.

⁹⁰ <http://radio538-museumplein.hyves.nl>. (gedownload op 28 april 2010).

Anotace bakalářské práce

Příjmení a jméno autora:	Petruchová Zdislava
Název katedry a fakulty:	katedra Nederlandistiky, Filozofická fakulta
Název diplomové práce nizozemsky:	Typische tradities in Nederland met nadruk op regionale klederdrachten
Název diplomové práce česky:	Typické tradice v Nizozemí s důrazem na regionální kroje
Název diplomové práce anglicky:	Typically traditions in the Netherlands with accent at regional costumes
Vedoucí diplomové práce:	PhDr. Eva Brázdová Toufarová
Počet stran:	63
Počet příloh:	3
Počet titulů použité literatury:	11
Klíčová slova:	tradities, categorien, Nederland, Koninginnedag, gewoonten, klederdracht, foklore, foklore klederdracht,
Charakteristika bakalářské práce:	Tato práce se zaměřuje na nizozemské tradice, na které Nizozemci nezapomněli a dodržují je. Cílem práce bylo zjistit, zda z mysli nevytizely i ty nejstarší tradice a jsou všeobecně známé nejen u místních obyvatel ale i u cizinců. Dále bylo cílem srovnat folklorní lidový oděv v Nizozemí a v České republice.

